

Innst. 216 S

(2015–2016)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:38 S (2015–2016)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Christian Tynning Bjørnø, Marianne Aasen, Tone Merete Sønsterud, Martin Henriksen, Torgeir Micaelsen og Ingvild Kjerkol om en styrket innsats mot mobbing i skolen

Til Stortinget

1. Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sette i gang skolebasert kompetanseutvikling i anti-mobbearbeid for rektorer, lærere og andre ansatte i skolen, slik at kunnskapen om hvordan man forhindrer og stopper mobbing spres til alle voksne som arbeider i skolene. Det må legges en plan for at alle ansatte i skolen skal gjennomgå en slik skolering.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at klagebehandling av mobbesaker flyttes fra Fylkesmannen til Barneombudet eller et uavhengig mobbeombud. Ombudet må tilføres ressurser dersom de ikke har nok kapasitet til dette med dagens bemanning. Inntil en nasjonal, uavhengig klageinstans er på plass, er det viktig å sikre organisasjonene som driver bistand til mobbeofre tilstrekkelig støtte.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for nødvendige fullmakter og regelverk slik at Barneombudet/mobbeombudet kan iverksette nødvendige sanksjoner som bøtelegging overfor skoler som over tid ikke tar mobbeproblematikk på alvor, i tråd med anbefalingen fra Djupedal-utvalget.
4. Stortinget ber regjeringen gi helsesøster rett til å henvise elever videre til psykolog, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) eller annen ekspertise, med kopi til fastlegen.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at alle skoler er knyttet til beredskapsteam mot mobbing med tilstrekkelig kapasitet til å bistå i arbeidet mot mobbing.
6. Stortinget ber regjeringen bidra til at det blir ansatt flere sosialrådgivere og miljøarbeidere på skoler med høye mobbetall.
7. Stortinget ber regjeringen sette i gang prosjekter for å prøve ut modeller for bedre skole-hjem-samarbeid.
8. Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre samarbeid mellom skolen og frivillige organisasjoner, spesielt rettet mot kompetanseheving, bevisstgjøring og refleksjon om temaer som seksualitet, rus, inkludering og mobbing.
9. Stortinget ber regjeringen styrke tilskuddsordninger og andre støtteordninger for organisasjoner og frivillige som arbeider forebyggende mot mobbing og for trygge ungdomsmiljø i og utenfor skolen.
10. Stortinget ber regjeringen sørge for et regelverk som gir større anledning til å skifte ut skoleledelse som over tid viser at de ikke makter å forebygge og håndtere mobbesaker.
11. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av opplæringsloven for å innføre aktivitetsplikt for skolen, tydeliggjøre reglene for håndtering av mobbesaker og bedre elevers rettsvern og rett til et trygt fysisk og psykisk læringsmiljø, basert på Djupedal-utvalgets anbefalinger.
12. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av nulltoleranse for personale som krenker elever og skjerpe aktivitetsplikten for

skoleeier og skole dersom ansatte mistenker at andre ansatte krenker elever.

13. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av en oppreisningsordning for krenkelser i saker der skolen ikke har gjort nok for å forebygge, avdekke eller håndtere krenkelser.
14. Stortinget ber regjeringen etablere et utdanningsrettslig fagmiljø ved et av landets juridiske fakulteter.
15. Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir gjennomført jevnlige, anonyme brukerundersøkelser av skolehelsetjenesten.
16. Stortinget ber regjeringen sørge for at skolehelsetjenesten har tilstrekkelige ressurser for å følge opp arbeidet mot mobbing.
17. Stortinget ber regjeringen sørge for at forebyggende arbeid mot mobbing er tema på lærer-, rektor- og skolelederutdanningene.
18. Stortinget ber regjeringen gi Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle en kompetansepakke for elever og elevråd med informasjon om elevers rettigheter, elevdemokrati, tilpasset opplæring og rådene og utvalgenes rolle på skolene, i samarbeid med Elevorganisasjonen.
19. Stortinget ber regjeringen styrke skolebiblioteket, «stille-rom» og andre tilsvarende tilbud som gir elever et pusterom i skolehverdagen.
20. Stortinget ber regjeringen bygge opp fagmiljøer med spisskompetanse om krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering knyttet til diskrimineringsgrunnlagene i skolen.
21. Stortinget ber regjeringen oppfordre skolene til å inkludere elevene i diskusjon om og arbeidet med å uforme ordensreglement ved skolene, i tråd med Djupedal-utvalgets anbefalinger.
22. Stortinget ber regjeringen gi Utdanningsdirektoratet i oppdrag å tydeliggjøre kravene i læreplanverket for å styrke elevenes digitale kompetanse, herunder digital dømmekraft.
23. Stortinget ber regjeringen gjennomgå Foreldreutvalg for grunnsopplæringen (FUG) sitt mandat med mål om å tydeliggjøre oppgavene, med særlig blick på økt innsats knyttet til det psykososiale skolemiljøet, i samarbeid med FUG.
24. Stortinget ber regjeringen sørge for at skolars planer for arbeid med det psykososiale skolemiljøet skal forelegges kommunestyret eller fylkestinget til informasjon.
25. Stortinget ber regjeringen utarbeide en tydelig veileder om håndtering av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering som bygger på kunnskap om hva som virker, og om skolenes nye aktivitetsplikt.»

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Christian Tynning Bjørnø, lederen Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, fra Høyre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, fra Fremskrittspartiet, Lill Harriet Sandaune og Bente Thorsen, fra Kristelig Folkeparti, Anders Tyvand, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Venstre, Iselin Nybø, og fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til NOU 2015:2 Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø, som Djupedal-utvalget overleverte 18. mars 2015. Utvalget ble satt ned av regjeringen Stoltenberg II i august 2013 for å gjøre en systematisk gjennomgang av hvordan norsk skole arbeider med å bekjempe mobbing, og vurdere de samlede virkemidlene for å skape et trygt psykososialt skolemiljø. I utredningen peker utvalget på fem hovedutfordringer: elevens rettssikkerhet, skolekultur, involvering og samarbeid med elever og foreldre, ansvarliggjøring og systematikk, og organisering og ansvarsfordeling i støttesystemet. Utvalget kom med rundt hundre forslag for et bedre psykososialt miljø i skolen.

Komiteen viser til norske og svenske studier som tyder på at rundt 1,5 pst. av elevene i grunnsopplæringen opplever omfattende mobbing over lang tid. Det tilsvarer om lag 9 000 elever i norske grunnskoler. Dette er barn som utsettes for systematisk mobbing, utestengning og trakassering over måneder og år. Ifølge tall fra Elevundersøkelsen opplever imidlertid så mange som 60 000 elever ulike former for mobbing ukentlig eller flere ganger i måneden. Et trygt psykososialt skolemiljø er en forutsetning for å oppfylle skolens formålsparagraf: at alle elever utvikler kunnskap, ferdigheter og holdninger som gjør dem i stand til å mestre sine liv og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Komiteen mener derfor at arbeidet for å bekjempe mobbing må ha høyeste prioritet i utdanningspolitikken, og at det så raskt som over hodet mulig må komme på plass tiltak som hindrer mobbing og bidrar til å sikre alle barn en trygg skoledag. Komiteen viser til at flere av tiltakene Djupedal-utvalget foreslår, er av en karakter som gjør at de kan iverksettes raskt.

Komiteen viser til at Kunnskapsdepartementet har varslet at en helhetlig oppfølging av NOU 2015:2 vil komme i løpet av våren 2016.

Komiteen vil fremheve den brede enigheten som finnes om behovet for å styrke innsatsen mot mobbing. At barn får barndommen og skolegangen

ødelagt på grunn av mobbing og trakassering er uakseptabelt.

Komiteen mener det er viktig å iverksette tiltak som reelt reduserer mobbingen i skolen, og at dette gjøres best ved systematisk å finne og iverksette tiltak som en har faglig og erfaringsmessig belegg for virker.

For å forsterke kampen mot mobbing og gi alle barn en trygg skolehverdag mener komiteen det må jobbes på bred front. Innsatsen må være målrettet og kunnskapsbasert. Alle voksne som jobber i skolen har et ansvar for å forebygge mobbing og ta tak når mobbing forekommer.

Derfor er komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, tilfreds med at kunnskapsministeren har varslet at regjeringen vil komme med en helhetlig oppfølging av NOU 2015:2 Å høre til, i løpet av våren 2016. Forslag om flere lovendringer skal sendes på høring med sikte på å fremme forslag til lovendringer for Stortinget innen utgangen av 2016. Flertallet imøteser dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at statsråden i sitt svarbrev 1. februar 2016 til komiteen understreker at regjeringens arbeid baserer seg på følgende mål og visjoner:

- Det skal ikke skje
- Det skal nytte å si ifra
- Regelverket skal være til nytte
- Kompetansen skal nå helt ut
- Barnehagen og skoleeieren er avgjørende
- Barn og unge skal stå i sentrum

Disse medlemmer viser til at Høyre/Fremskrittsparti-regjeringen videreførte Djupedal-utvalgets arbeid, men fremskyndet fristen for å levere anbefalinger. Disse medlemmer viser videre til at Kunnskapsdepartementet i tillegg har gjennomført fire høringskonferanser for å få innspill til det videre arbeidet.

Komiteen viser til NOVA-rapport 14/2015 «Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø», der forskerne Ingunn Marie Eriksen og Selma Therese Lyng har studert skoler med god praksis i arbeidet for et trygt psykososialt miljø. Slike skoler kjenne- tegnes av et bredt, systematisk og langsiktig arbeid, og av at de har gått fra brannslukking til å jobbe forebyggende med mål om å «ta alt tidlig». Dette er en viktig påminnelse i utarbeidelsen av nasjonale tiltak i kampen mot mobbing. Det er helt nødvendig å få på

plass et bedre regelverk for sanksjoner og klagebehandling, men det som kan redusere mobbingen på sikt, er det langsomme, møysommelige arbeidet med et trygt og inkluderende skolemiljø for alle elever. Dette arbeidet skjer på den enkelte skole. Rapporten beskriver videre en viktig endring, nemlig at mobbingen har utviklet seg «fra synlig og utagerende til skjult og innagerende». Forskerne mener den typiske mobbingen, der en overgriper åpent plager et offer, erstattes av mer skjulte former for mobbing og krenkelser knyttet til blant annet sosial posisjonering og relasjoner, skam og kontroll. Å motarbeide slik mobbing handler om å skape det forskerne kaller et «gyl- dig vi» i klassen, altså et klassefellesskap der alle føler seg inkludert og tar ansvar.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil minne om at arbeidet for et godt skolemiljø ikke kan ses isolert fra den øvrige skolepolitikken. Økt lærertetthet, et godt team rundt lærerne, tid til diskusjon i lærerkollegiet, tydelig klasseledelse, mulighet for å ta opp vanskelige temaer i klasserommet og en mer variert skoledag er alle veier til et mer inkluderende læringsmiljø. Målet må være at elevene skal bli tryggere på seg selv, læreren og hverandre.

Disse medlemmer mener det må skapes større rom for det Ludvigsen-utvalget kaller «livs- mestring» i skolen, og det må bygges et team av voksenpersoner på skolene som samlet kan bidra til at alle elever trives.

Disse medlemmer viser til at god voksen- tetthet er svært viktig for å sikre et godt læringsmiljø og forebygge mobbing, og er særlig bekymret for situasjonen på ungdomstrinnet. Den rød-grønne regje- ringen iverksatte et forsøksprosjekt med 600 ekstra lærerstillinger på ungdomsskoler med lav lærertett- het, som statsråden nå har varslet vil avsluttes. Dette gjøres uten at forsøksordningen er evaluert, samtidig som tilbakemeldinger fra flere skoler tyder på positi- ve resultater for skolerresultater og læringsmiljø. Disse medlemmer ber regjeringen utsette be- slutningen om å avslutte ordningen inntil en grundig evaluering er på plass, og gi skolene ny beskjed om dette.

Disse medlemmer viser til at god læring forutsetter at elever føler seg trygge på skolen. Rundt 9 000 elever blir utsatt for langvarig alvorlig mob- bing, trakassering og utestengning i skolen, ifølge norske og svenske studier. Elevundersøkelsen viser at så mange som 20 000 elever oppgir at de utsettes for mobbing hver uke, og ytterligere 40 000 elever oppgir at de blir mobbet to til tre ganger i måneden. Disse medlemmer vil påpeke at det nylig også er stilt spørsmål ved om tallene i elevundersøkelsen

er lavere enn de reelle tallene, etter at det i 2013 ble innført spørsmål om krenkelser. Disse medlemmer merker seg at Utdanningsdirektoratet har varslet at de fra 2016 vil gjøre endringer i undersøkelsen, for å motvirke at mobbetallene påvirkes.

Disse medlemmer viser til at elever har en lovfestet rett til et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer helse, trivsel og læring. Alle elever har krav på en skolehverdag fri for mobbing, krenkelser, diskriminering og trakassering.

Disse medlemmer viser til at å bli utsatt for mobbing kan føre til alvorlige helseproblemer. Å bli utsatt for systematisk mobbing er den største risikofaktoren for psykiske lidelser og muskel- og skjelettplager blant barn og unge. Disse lidelsene er en vesentlig faktor for frafall i skolen, og de gjelder i sin tur for mer enn 50 pst. av de uføre i den voksne befolkningen. Disse medlemmer vil peke på at arbeidet for å stoppe mobbing også er viktig for å legge grunnlaget for god folkehelse.

Disse medlemmer viser til at å bli utsatt for mobbing selvsagt også går utover elevers læring. Elever som blir, eller har vært utsatt for mobbing kan blant annet utvikle problemer med konsentrasjon, miste læringsgleden og utvikle skolevegring, ifølge Læringsmiljøsenteret. Studier fra Norsk kunnskaps-senter om vold og traumatisk stress og NOVA viser også at mye mobbing på en skole går utover læringen til alle elevene på skolen. Det viser den store betydningen et godt psykososialt skolemiljø har for gode læringsresultater.

Disse medlemmer viser til at å forebygge mobbing og bygge et godt læringsmiljø krever langsiktig og helhetlig arbeid på skolen. Det krever at voksne i skolen har kunnskap om hvordan man oppdager og stopper mobbing, og at skolen har en beredskap der nødvendige tiltak kan settes raskt inn når vanskelige mobbesituasjoner oppstår.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Stoltenberg II satte ned Djupedal-utvalget i 2013 for å kartlegge nødvendige tiltak for å skape et trygt psykososialt skolemiljø. I mars 2015 la utvalget frem sin utredning, NOU 2015:2 Å høre til – virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø med forslag til 100 konkrete tiltak. Disse medlemmer vil påpeke at det nå er rundt ett år siden Djupedal-utvalget la frem sine, og fremdeles har ikke regjeringen gjennomført ett eneste av utvalgets tiltak. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen lenge har meldt at det snart kommer tiltak, men er skuffet over at regjeringen ikke har prioritert raskere iverksetting av anbefalingene fra Djupedal-utvalget. Disse medlemmer vil understreke at for alle elevene som hver dag gruer seg til å gå på skolen, haster det med tiltak.

Disse medlemmer fremmer etter dette forslagene i dokumentet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser for øvrig til Dokument 8:134 S (2014–2015), der Arbeiderpartiet fremmet forslag om en styrket satsing på psykisk helse i skolen, samt en satsing på skolehelsetjenesten. Disse medlemmer mener åpenhet og kunnskap om psykisk helse i skolen vil bidra til et åpent klassemiljø hvor den enkelte gis verktøy til å gjøre seg forstått, bli sett og hørt, noe som igjen kan virke forebyggende på mobbing. Disse medlemmer merker seg flere undersøkelser som viser at elevenes reelle tilgang på skolehelsetjenesten er langt unna det anbefalte normtallet fra Helsedirektoratet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2016 og forslag om å øremerke 200 mill. kroner til skolehelsetjenesten.

Komiteen mener mobbing er en alvorlig form for krenkelse av menneskeverdet, og vil understreke at både foreldre, lærere, skoleledere og skoleeiere har et ansvar for å forebygge mobbing og sikre alle elever et trygt og godt læringsmiljø.

Komiteen mener det er behov for å gjøre lov-messige endringer for å redusere mobbingen, og for å sikre barn og unge som opplever å bli mobbet, den hjelpen og oppfølgingen de har behov for. Dagens klageordning via fylkesmennene fungerer for dårlig. Det er behov for enten å overføre klagebehandlingen av mobbesaker til Barneombudet eller et uavhengig mobbeombud, eller å gjøre strukturelle grep innenfor dagens system som sikrer økt kjennskap til klageadgangen blant elever og foreldre, solid faglig kompetanse hos fylkesmennene, og rask, trygg og enkel klagebehandling.

Samtidig som vi må sikre en god klageadgang og god hjelp og oppfølging til barn og unge som opplever å bli mobbet, må vi styrke det forebyggende arbeidet mot mobbing.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, understreker at tilgjengelige helsestasjoner og en god skolehelsetjeneste med tilstrekkelig kapasitet er viktige virkemidler for å håndtere utfordringer knyttet til det psykososiale læringsmiljøet ved skolene. Flertallet viser til forhandlingene om statsbudsjettet for 2015 og 2016, der det ble enighet om å bevilge henholdsvis 270 og 200 mill. kroner til kommunene i form av frie inntekter for å styrke bemanningen i skolehelsetjenesten og ved helsestasjonene. I tillegg ble det i statsbudsjettet for 2016 bevilget 100 mill. kroner i øremerkede midler til det samme formålet.

Flertallet viser videre til at det i budsjettforliket mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre for 2014 ble satt av midler til et toårig prø-

veprosjekt med mobbeombud i fire fylker. Prosjektet varer fram til sommeren 2016 og skal evalueres.

Flertallet imøteser evalueringen av det toårige prøveprosjektet om mobbeombud i fire fylker. Flertallet vil særlig peke på at mobbeombudet i Buskerud, gjennom å definere arbeidet som et folkehelseiltak, har fått anledning til å jobbe med grunnskolene i kommunene, og ikke bare de videregående skolene. Grunnskolen må være det primære innsatsområdet for mobbetiltak, og dette må være et vesentlig moment når de fylkeskommunale ombudene skal evalueres. Flertallet understreker også behovet for en bedre klageordning enn dagens ordning, og imøteser denne og øvrige diskusjoner når regjeringen legger fram sin oppfølging av NOU 2015:2.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er behov for å opprette et mobbeombud i hvert fylke. Mobbeombudet skal både være et sted å henvende seg for barn og foreldre som opplever at mobbesaker ikke blir grepet fatt i og fulgt godt nok opp fra skolens side, og en inspirator og faglig ressurs og pådriver for det forebyggende arbeidet ved skolene.

Dette medlem viser til Dokument 8:43 S (2015–2016), der Kristelig Folkeparti blant annet foreslo at regjeringen skal innføre en bindende norm for skolehelsetjenesten for å sikre et godt og tilgjengelig tilbud over hele landet, med øremerkede midler i opptrappingsfasen.

Dette medlem viser også til Dokument 8:46 S (2015–2016), der Kristelig Folkeparti foreslår å innføre undervisningsopplegget «Livsmestring i skolen» på skolens ungdomstrinn. Mange barn og unge opplever psykiske utfordringer, og for noen er dette relatert til mobbing. Undervisningsopplegget «Livsmestring i skolen» er tenkt som en kompetanseresurs, som skal bevisstgjøre ungdom på ulike temaer som handler om å leve sammen og mestre egen hverdag, herunder mellommenneskelige relasjoner, mobbing og trygge læringsmiljøer. Denne saken ligger til behandling i komiteen.

Dette medlem vil påpeke at det har gått nesten ett år siden kunnskapsministeren mottok rapporten fra Djupedal-utvalget, og er glad for at statsråden nå varsler at han snart vil komme til Stortinget med en oppfølging av denne rapporten.

Komiteen påpeker at et inkluderende og trygt miljø på skolen krever systematisk innsats. Mobbing kan føre til frafall i skolen, traumer og psykiske senvirkninger. Komiteen understreker skoleeiers og skoleledelses ansvar for å sørge for et godt miljø på skolen, og for å igangsette nødvendige tiltak for å forebygge og fjerne mobbing. Komiteen viser til at de fleste skoler har gode planer for å motvirke

mobbing og uønsket atferd blant elever og lærere, men at det dessverre er varierende om og hvordan planene gjennomføres. Mobbing reduseres ved bedre håndtering og bedre mestring, ikke ved mer rapportering.

Komiteen mener at hovedansvaret for at barn plager hverandre, ligger hos voksne – voksne som ikke ser eller handler, og voksne som formidler holdninger som gjør mobbingen mulig.

Komiteen påpeker at det ifølge Elevundersøkelsen 2015 fortsatt er 1–2 prosent av norske elever som opplever mobbing eller trakassering av en voksen på skolen – ofte en lærer. Det er uakseptabelt, og slike lærere hører ikke hjemme i skolen. Når lærere likevel opptrer som mobbere, og rektor i noen tilfeller blir mer opptatt av å beskytte egen lærer enn egne elever, viser det behovet for eksterne ressurser som elever kan henvende seg til, der de kan få rettledning for å få løst episoder og konflikter, og for å få anledning til å klage når det blir nødvendig.

Komiteen vil understreke at ett av de viktigste midlene vi har for å bekjempe mobbing, er lærere som er trygge, gode ledere i et klasserom. Gode lærere som er trygge på seg selv og på faget sitt, og som nyter respekt i et klasserom, tør å gå inn i vanskelige saker og ikke unnlater å se og følge opp det som er ubehagelig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener NOU 2015:2 Å høre til – Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø, gir et meget godt kunnskapsgrunnlag for å styrke innsatsen mot mobbing i skolen. En viktig lærdom av utredningen er at innsatsen for et trygt psykososialt skolemiljø må være kunnskapsbasert og drives systematisk over lang tid. Basert på eksisterende forskning og erfaringer ved skoler som lykkes godt, er utvalgets viktigste anbefaling å satse på bedre kompetanse på skolene om hva som skal til for å skape trygge og inkluderende psykososiale skolemiljøer, og forebygge og håndtere krenkelser og mobbing. Denne kunnskapen kan ikke ivaretas av enkeltpersoner ved skolene, men må ivaretas gjennom en kollektiv kompetanseutvikling der alle ved skolen involveres. Sterk skole- og klasseledelse må kombineres med elevmedvirkning og involvering av foreldrene.

Disse medlemmer mener regjeringen i sin oppfølging av Djupedal-utvalgets arbeid må legge fram en plan for slik systematisk kompetanseutvikling ved skolene. Disse medlemmer mener videre at regjeringen i oppfølgingen må sikre en bedre ivaretagelse av elevenes rettigheter ved at klagebehandling av mobbesaker flyttes fra Fylkesmannen til et uavhengig organ, for eksempel Barneombudet. I tråd med Djupedal-utvalgets anbefalinger må en slik

nasjonal klageinstans gis tilstrekkelige fullmakter, som for eksempel adgang til å skrive ut bøter.

3. Uttalelse fra familie- og kulturkomiteen

Utkast til innstilling har vært forelagt familie- og kulturkomiteen, som i brev datert 17. mars 2016 har følgende merknad og for øvrig viser til de respektive partiers merknader i innstillingsutkastet:

«Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Helge Steinsvåg, Steinar Gullvåg, Arild Grande og Lasse Juliussen, fra Høyre, lederen Svein Harberg, Kårstein Eidem Løvaas og Mette Tønder, fra Fremskrittspartiet, Laila Marie Reiertsen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Dag Sele, påpeker viktigheten av at observasjon, tiltak og holdningsskapende arbeid mot mobbing også må ha en sentral plass allerede i barnehagen, og at barnehagen derfor må involveres i de tiltak som etableres med tanke på å få et helhetlig arbeid og god overgang mellom barnehage og skole.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sette i gang skolebasert kompetanseutvikling i anti-mobbearbeid for rektorer, lærere og andre ansatte i skolen, slik at kunnskapen om hvordan man forhindrer og stopper mobbing spres til alle voksne som arbeider i skolene. Det må legges en plan for at alle ansatte i skolen skal gjennomgå en slik skolering.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at klagebehandling av mobbesaker flyttes fra Fylkesmannen til Barneombudet eller et uavhengig mobbeombud. Ombudet må tilføres ressurser dersom de ikke har nok kapasitet til dette med dagens bemanning. Inntil en nasjonal, uavhengig klageinstans er på plass, er det viktig å sikre organisasjonene som driver bistand til mobbeofre tilstrekkelig støtte.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for nødvendige fullmakter og regelverk slik at Barneombudet/mobbeombudet kan iverksette nødvendige sanksjoner som bøtelegging overfor skoler som over tid ikke tar mobbeproblematikk på alvor, i tråd med anbefalingen fra Djupedal-utvalget.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen gi helsesøster rett til å henvise elever videre til psykolog, barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) eller annen ekspertise, med kopi til fastlegen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at alle skoler er knyttet til beredskapsteam mot mobbing med tilstrekkelig kapasitet til å bistå i arbeidet mot mobbing.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen bidra til at det blir ansatt flere sosialrådgivere og miljøarbeidere på skoler med høye mobbetall.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen sette i gang prosjekter for å prøve ut modeller for bedre skole-hjem-samarbeid.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen legge til rette for bedre samarbeid mellom skolen og frivillige organisasjoner, spesielt rettet mot kompetanseheving, bevisstgjøring og refleksjon om temaer som seksualitet, rus, inkludering og mobbing.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen styrke tilskuddsordninger og andre støtteordninger for organisasjoner og frivillige som arbeider forebyggende mot mobbing og for trygge ungdomsmiljø i og utenfor skolen.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sørge for et regelverk som gir større anledning til å skifte ut skoleledelse som over tid viser at de ikke makter å forebygge og håndtere mobbesaker.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av opplæringsloven for å innføre aktivitetsplikt for skolen, tydeliggjøre reglene for håndtering av mobbesaker og bedre elevers rettsvern og rett til et trygt fysisk og psykisk læringsmiljø, basert på Djupedal-utvalgets anbefalinger.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av nulltoleranse for personale som krenker elever og skjerpe aktivitetsplikten for skoleeier og skole dersom ansatte mistenker at andre ansatte krenker elever.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av en oppreisningsordning for krenkelser i saker der skolen ikke har gjort nok for å forebygge, avdekke eller håndtere krenkelser.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen etablere et utdanningsrettslig fagmiljø ved et av landets juridiske fakulteter.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir gjennomført jevnlige, anonyme brukerundersøkelser av skolehelsetjenesten.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sørge for at skolehelsetjenesten har tilstrekkelige ressurser for å følge opp arbeidet mot mobbing.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen sørge for at forebyggende arbeid mot mobbing er tema på lærer-, rektor- og skolelederutdanningene.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen gi Utdanningsdirektoratet i oppdrag å utvikle en kompetansepakke for elever og elevråd med informasjon om elevers rettigheter, elevdemokrati, tilpasset opplæring og rådene og utvalgenes rolle på skolene, i samarbeid med Elevorganisasjonen.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen styrke skolebiblioteket, «stille-rom» og andre tilsvarende tilbud som gir elever et pusterom i skolehverdagen.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen bygge opp fagmiljøer med spisskompetanse om krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering knyttet til diskrimineringsgrunnlagene i skolen.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen oppfordre skolene til å inkludere elevene i diskusjon om og arbeidet med å uforme ordensreglement ved skolene, i tråd med Djupedal-utvalgets anbefalinger.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen gi Utdanningsdirektoratet i oppdrag å tydeliggjøre kravene i læreplanverket for å styrke elevenes digitale kompetanse, herunder digital dømmekraft.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen gjennomgå Foreldreutvalg for grunnopplæringen (FUG) sitt mandat med mål om å tydeliggjøre oppgavene, med særlig blikk på økt innsats knyttet til det psykososiale skolemiljøet, i samarbeid med FUG.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen sørge for at skolars planer for arbeid med det psykososiale skolemiljøet skal forelegges kommunestyret eller fylkestinget til informasjon.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen utarbeide en tydelig veileder om håndtering av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering som bygger på kunnskap om hva som virker, og om skolenes nye aktivitetsplikt.

5. Komiteens tilråding

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:38 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Giske, Christian Tynning Bjørnø, Marianne Aasen, Tone Merete Sønsterud, Martin Henriksen, Torgeir Micaelsen og Ingvild Kjerkol om en styrket innsats mot mobbing i skolen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 17. mars 2016

Trond Giske
leder

Audun Lysbakken
ordfører

